7/6121
7/6122

T.C.
BAŞBAKANLIK
Dış Ticaret Müsteşarlığı

SAYI : B.02.1.DTM.0.02.10.00/ 31.05.05* 26721

KONU : Yazılı Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 16.05.2005 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-11028 sayılı yazıları.

İlgi'de kayıtlı yazılarında, İstanbul Milletvekili Sayın Emin ŞİRİN'in, Gümrük Birliği'nin tekstil sektörü ve diğer sanayi kollarına etkisine ve Denizli Milletvekili Sayın Ümmet KANDOĞAN'ın mermer ihracatına ilişkin soru önergelerinin cevaplandırılması talep edilmektedir.

Bu çerçevede, Gümrük Birliği'nin tekstil sektörü ve diğer sanayi kollarına etkisine ilişkin açıklamalar ile (EK-1), mermer ihracatına ilişkin açıklamalar (EK-2) ilişikte sunulmaktadır.

Bilgilerine arz ederim.

Kürşad TÜZMEN
Devlet Bakanı

EKLER :
1- Not (3 sayfa)
2- Not (1 sayfa)

DTM İhracat Genel Müdürlüğü Ayrıntılı bilgi için irtibat : Bilal SÜRÜCÜ Daire Başkanı
İnönü Bulvarı No:36 Emek 06100 ANKARA
Telefon: (0 312) 204 52 19 Faks: (0 312) 212 88 81
e-posta: ihrevrak@dtm.gov.tr Elektronik Ağ: www.dtm.gov.tr

EK-1

İstanbul Milletvekili Sayın Emin ŞİRİN'in yazılı olarak cevaplandırılmak üzere Devlet Bakanı Sayın Kürşad TÜZMEN'e yönelttiği sorulara ilişkin açıklamalar:

Türkiye, Cumhuriyet döneminin başlarından itibaren, yeniden yapılanma sürecinde Batı Avrupa sistemi içinde yer alma konusundaki açık tercihini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda, 1963 yılında imzalanan "Ankara Anlaşması" ile Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ortaklık ilişkisini tesis etmiştir. Daha sonra, 1973 yılında imzalanan Katma Protokol'de öngörülen 22 yıllık geçiş döneminin tamamlanması ile 1996 yılında taraflar arasında Gümrük Birliği kurulmuştur.

AB'nin diğer ülkelerle kurduğu ortaklık ilişkilerine göre daha kapsamlı bir entegrasyon modeli olan Gümrük Birliği'nin tamamlanması 1980 yılında ekonominin liberalizasyonu doğrultusunda alınan kararlardan bu yana Türk ekonomisini etkileyen en önemli gelişme olmuştur.

Dünya ticaretinde yaşanan gelişmeler ve halihazırda Avrupa'da ulaşılan bölgesel entegrasyon düzeyi Türkiye-AB Gümrük Birliği'nin çerçevesinin belirlenmesinde etkili olmuş ve gerek ikili ticarette gerek üçüncü ülkelerle ticarette tarafların aynı ticaret ve rekabet kurallarına tabi olmasını gerektirmiştir. Bu doğrultuda, 1/95 sayılı OKK Gümrük Birliği'nin düzgün işlemesi ve taraflar arasında ticaret sapmasının önüne geçilebilmesini teminen Türkiye'nin, AB'nin Ortak Ticaret ve Rekabet Politikalarına uyumunu öngörmekte olup, Türkiye, Topluluk Ortak Ticaret Politikasına büyük ölçüde uyum sağlamış ve AB mevzuatına paralel düzenlemeler gerçekleştirmiştir.

Bu kapsamda, Gümrük Birliği yürürlüğe konulmasıyla birlikte ülkemiz sanayisinin gelişimi ve dış ticaret politikalarımız açısından önemli bir kriter haline gelmiştir. Türk sanayisinin yoğun uluslararası rekabet koşullarında üretim yaparak modernleşmesi ve güçlenmesini hızlandıran Gümrük Birliği, aynı zamanda ülkemizin yeni dünya düzeni ile entegre olmasını sağlayacak zorlayıcı bir süreci de başlatmıştır. Ülkemiz, sürdürdüğü dışa açık ekonomi politikalarını Gümrük Birliği'nin tesis edilmesi suretiyle daha da güçlendirmiş ve dünya ölçeğinde rekabetçi sektörlerin oluşturulmasında önemli adımlar atmıştır.

Gümrük Birliği'nin sektörün rekabet gücü açısından sağladığı başlıca avantajlardan biri, AB'nin düşük OGT oranlarının uygulanmasıyla üreticilere ucuz girdi temin edilme imkanı yaratılmasıdır. AB'nin düşük koruma oranlarının uygulanmasıyla üreticilerimize AB üreticileri ile aynı koşullarda girdi temin etme ve böylece gerek üçüncü ülkeler gerekse de AB pazarında rekabet edebilme imkanı sağlanmıştır.

Diğer taraftan, yukarıda bahsedildiği üzere, ülkemizin AB'nin tercihli ticaret anlaşmaları bulunan ülkeler ile gerçekleştirdiği Serbest Ticaret Anlaşmaları ve aralarında tercihli ticaret ilişkisi bulunan ülkelerin yarattığı katma değerlerin birbirleri arasında gerçekleşen ve birden fazla ülkeyi kapsayan ticari ilişkilerde toplu olarak dikkate alınmasına olanak sağlayan Pan-Avrupa Menşe Kümülasyonu Sistemi'ne katılması Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne bağlı olarak elde ettiği önemli kazanımlardan birini teşkil etmektedir. Bahse konu sisteme 1999 yılının başından itibaren katılmamız ile birlikte AB, Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri ve EFTA ülkeleri bakımından ihracatçılarımızın bu imkandan yararlanmaları sağlanmıştır.

AB ile diğer Avrupa ülkeleri arasındaki tercihli ticaret düzenlemelerinin Türkiye tarafından üstlenilmesi, Gümrük Birliği'nin Türkiye'nin dış ticaret ilişkileri açısından ortaya çıkardığı dolaylı etkiler bakımından önemli bir yere sahiptir. Bu doğrultuda, gerçekleştirilen serbest ticaret anlaşmaları ile Türkiye için yeni ve büyük bir pazara imtiyazlı giriş imkanı elde edilmekte, ihracatın ülke ve madde bazında çeşitlendirilmesi sağlanmakta, hammaddelerin Anlaşma yapılan ülkelerden düşük fiyatlardan temini sağlanarak Türk sanayicilerinin üretim maliyetleri azaltılmakta ve ortak yatırım ve işbirliği imkanları geliştirilmektedir.

Türkiye ile AB arasındaki ilişkilerin en önemli unsuru ticarettir. İkili ilişkilerde ticaretin ağırlığının, Gümrük Birliği'nin tamamlanmasından sonra daha da arttığı gözlemlenmektedir. Nitekim, 1995 yılında 28 milyar dolar seviyesinde olan ticaret hacmi 2004 yılında 80 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. Aynı dönem içerisinde ülkemizin AB'den yaptığı ithalat 17 milyar dolardan 45 milyar dolar seviyesine çıkarak % 169 artarken, ihracatımız % 211 artmış ve 11 milyar dolardan 34,5 milyar dolar seviyesine yükselmiştir. Bu dönemdeki genel dış ticaret verilerine bakıldığında ise ihracatımızın %192, ithalatımızın % 173 arttığı gözlenmektedir.

Dolayısıyla, 1996 yılında yürürlüğe giren Gümrük Birliği'nin bütün sanayi sektörlerimiz açısından bir dinamizm getirdiği ve ülkemizin gün geçtikçe liberalleşen dünya ticaretine entegrasyonunu sağlayarak rekabetçi sektörlerimizin oluşturulmasında önemli faydalar sağladığı açıktır.

Öte yandan, tekstil ve konfeksiyon sektörünün Gümrük Birliği sonrasında oluşan rekabetçi ortamda AB, Türkiye'nin en önemli ticaret ortağı olarak ortaya çıkmıştır.

Geçmişte, AB özellikle 1980'li yılların başından itibaren bütün önemli tekstil ve konfeksiyon ürünleri ihracatçısı ülkelere karşı kota uygulamış ve bunu da hukuki temel olarak Çok Elyaflılar Anlaşması (Multi-Fibres Agreement)'na dayandırmıştır.

Aynı dönemde AB ülkemiz ihracatındaki hızlı artışı gerekçe göstererek Katma Protokol'ün 60. Maddesi çerçevesinde korunma önlemleri uygulama talebini ülkemize iletmiş, ancak, Ortaklık ilişkileri uyarınca bu tür kısıtlamaların kabul edilemeyeceği AB'ye bildirilmiştir. Bunun üzerine AB tek taraflı olarak bazı ürünlerde kısıtlama uygulamaya başlamıştır. Ancak, hızla artmakta olan ihracatın sekteye uğramaması için taraflar arasında bir mutabakata varılmasının uygun olacağı anlayışıyla, böyle bir kısıtlamayı uygun görmemekle birlikte, sektöre, yapılacak düzenlemelere itiraz edilmeyeceği gayri resmi olarak iletilmiştir.

Bu bağlamda, ülkemize karşı uygulanmış olan kısıtlamalar esasen hiçbir tarihte resmi nitelik taşımamıştır. Tamamen AB Komisyonu ile Sektör temsilcileri arasında yapılan müzakerelerle kota miktarları belirlenmiş, Hükümet bu görüşmeleri yalnızca gözlemci sıfatıyla izlemiştir. Doğal olarak bu görüşmelerde Sektöre gerekli destek verilmiştir.

Diğer taraftan, anılan kısıtlamaların ülkemiz ihracatının gelişmesine son derece olumlu katkıları olmuştur:

Öncelikle bütün önemli ihracatçı ülkelerin de kısıtlama kapsamında olması ve kota artışlarının tespit edilmesi aşamasında AB'nin ülkemize karşı son derece cömert davranması nedeniyle ülkemizin AB pazarındaki payı düzenli olarak artmıştır. Bu çerçevede, 1980'lerin başında % 1-2'ler düzeyindeki pazar payımız 1995 yılı itibariyle % 10'lara yükselmiş ve Türkiye AB pazarında birinci tedarikçi konumuna yükselmiştir. Bu süreç, diğer ülkelerin kota artış oranları % 3-5 düzeylerinde tutulmaktayken, ülkemize verilen artış oranlarının % 30-50 gibi yüksek olması sayesinde gerçekleşmiştir.

İkinci önemli katkısı ise ihracatın daha yüksek katma değerli ürünlere yönelmesine neden olmasıdır. Zira kota kapsamında yapılan ihracatın getirdiği kısıtlama nedeniyle, sektör daha yüksek katma değerli ürünlere yönelmiştir. Böylece belirli bir miktar ürün ihracatından elde edilen ihracat gelirleri hızla yükselmiştir. 1980'lerin başında 50 Cent civarında olan ortalama tişört ihraç fiyatları, 1995'te 7 Euro seviyelerine kadar yükselmiştir. Ülkemiz sektörünün bugün ulaştığı yüksek katma değer ve kalite altyapısının oluşmasında kotalı dönem ihracatının büyük önemi vardır.

Yukarıdaki mülahazalarla, AB ile hukuki bir mücadeleye girilmesi ve bu süreçte tek taraflı kısıtlamalara katlanılması yerine bu tür bir işbirliğinin daha uygun olacağı sonucuna varılmıştır.

Gümrük Birliği'nin yürürlüğe girmesi ile AB tarafından ülkemize uygulanan kotalar 1 Ocak 1996 tarihinden itibaren kaldırılmıştır. Bu kapsamda dinamik ve esnek bir yapıya sahip olması ve gelişmiş bir girişimcilik anlayışıyla hareket eden yatırımcılarımız sayesinde giderek büyüyen tekstil ve konfeksiyon sektörü şu an ülkemiz ekonomisi ve ihracatında çok önemli bir yer teşkil eder hale gelmiştir.

Gümrük Birliği'nin akabinde ülkemiz bir taraftan, AB tekstil ve giyim pazarına kısıtlamaya tabi olmadan giriş olanağı kazanırken, diğer taraftan, Topluluğun 51 ülkeye karşı belirli tekstil ve konfeksiyon ürünleri ithalatında uyguladığı miktar kısıtlaması ve gözetim önlemlerini Ortak Ticaret Politikası kapsamında uygulamaya başlamıştır. Böylece, hem yerli sanayimizin ve iç pazarımızın korunması sağlanmış hem de AB pazarında önemli bir rekabet avantajı kazanılmıştır.

2004 yılı itibariyle tekstil ve konfeksiyon sektörümüz 18 milyar dolara yaklaşan toplam ihracatının %62.5'i AB ülkelerine gerçekleştirilmektedir. AB pazarına tekstil ve konfeksiyon ihracatımız 1995 yılında 5.4 milyar dolar iken bu rakam Gümrük Birliği'nin dokuzuncu yılının tamamlandığı 2004 yılında 11 milyar dolar seviyesine yükselmiştir.

Ülkemiz tekstil alanında Gümrük Birliği öncesi son yıl olan 1995 yılında AB pazarında %5.7 seviyesinde bir pay ile altıncı tedarikçi ülke konumunda iken 2004 yılı itibariyle pazar payını % 11.3'e çıkartarak ikinci ülke konumuna gelmiştir. Konfeksiyonda ise 1995 yılında bu sektördeki pazar payı %11.2 olan Türkiye, 2004 yılında %15.4'lük bir pazar payı ile Çin'in ardından ikinci tedarikçi ülke konumundadır.